

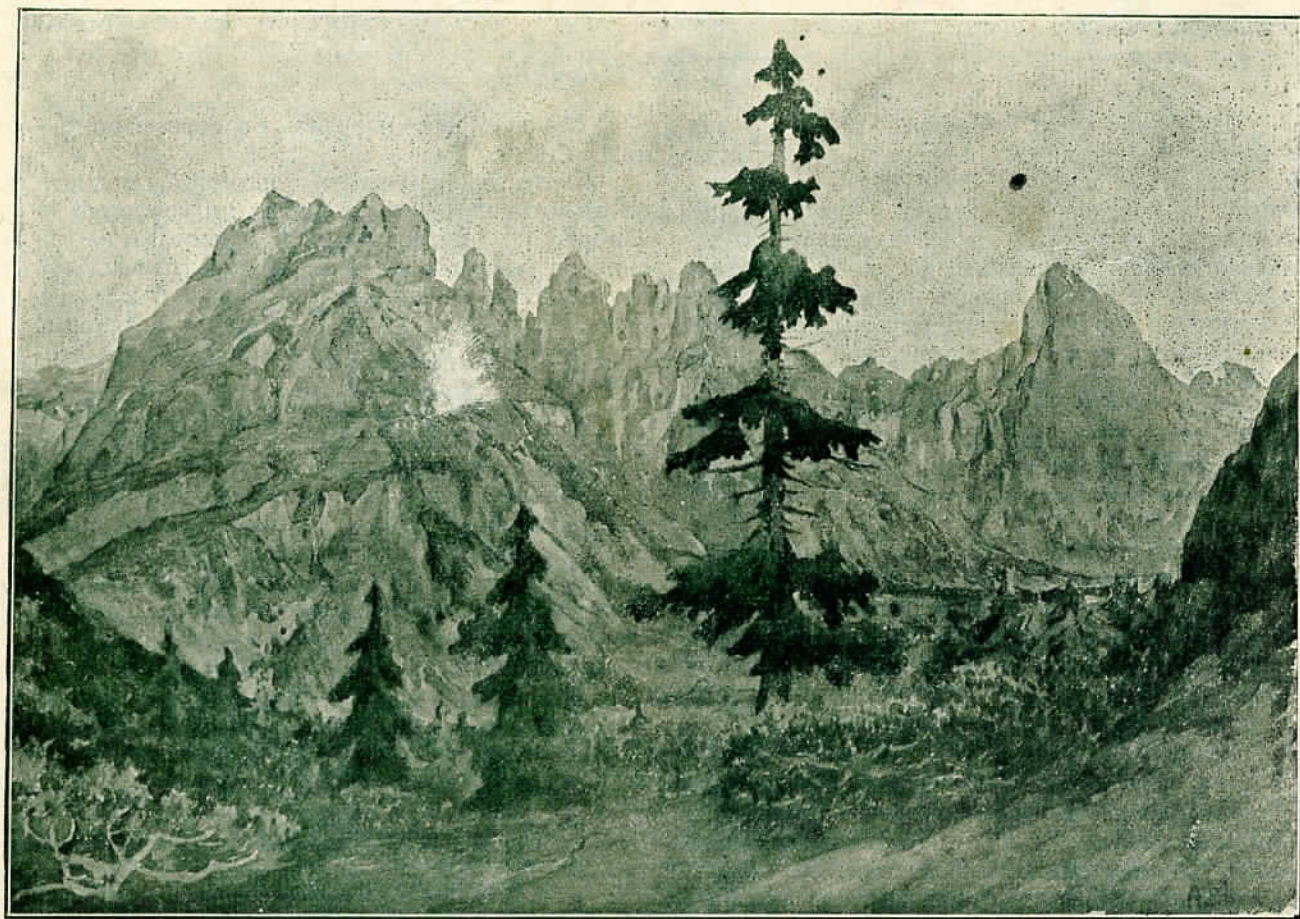
2-во "Съзнание"

БЪЛГАРСКИ ТУРИЗЪМ

Година XVI. II.

Юний — 1926

Книга 6.

Джв. А. Миленковъ

ПО ДОЛИНАТА НА МАРИЦА

Родопски пейзажъ

фот. С. Костовъ

НАШЕТО ДЪЛО

Въ ранно утро младежи тръгватъ изъ дебритѣ на планината, катерятъ се по урви и долища и дирятъ пжть къмъ незнаенъ върхъ. Не веднажъ се лутатъ тѣ по непристъпни скали и ето изгрѣлото слънце ги заваря стигнали на плещитѣ на планината. Вече знаятъ тѣ че сж на вѣренъ пжть: предъ тѣхъ се изпречва гордия и стрѣменъ върхъ, но този е пжтя къмъ него. И седнали на отдихъ тѣ хвърлятъ погледъ назадъ. Какъ лесенъ имъ се вижда изминатия въ лутаница и усилия пжть. Какъ правъ имъ се вижда къмъ целъта пжтя, изминатъ въ толкова съмнения. Но волята побѣди и сега тѣ гледатъ съ вѣра напредъ.

Тѣй и туриститѣ тръгнаха преди повече отъ две десетилѣтия къмъ предначертаната целъ се спиратъ за мигъ и хвърлятъ погледъ назадъ по изминатия пжть. Тѣ могатъ да бждатъ доволни отъ него и да се гордѣятъ съ творческото си дѣло.

*

Въ просторнитѣ зали на прогимназия „Графъ Игнатиевъ“, съ картини, модели и диаграми Б. Т. Д. и Ю. Т. С. чертаятъ изминатия пжть и своитѣ постижения.

Нека отидемъ съ тѣхъ и нека хвърлимъ погледъ върху изложбата.

Трѣбва да признаемъ откровено: даже ние сами не знаехме размѣра на положенитѣ усилия и мощъта на нашето дѣло, а колко по-малко знае това широката публика?

И цената на тази изложба е въ нейната грамадна роля за популяризиране туристическото дѣло средъ широкитѣ маси. Въ течение на 15 дни повече отъ 15,000 души посетиха изложбата и излъзоха отъ нея съ незаличими впечатления,

Влизаме най-напредъ въ организационния отдѣлъ.

Зеленитѣ и червени флагчета прѣснати по картата на цѣла България ни говорятъ — наредъ съ многобройнитѣ диаграми — за силното разпространение на туристическитѣ организации въ страната и тѣхния бързъ подъемъ. Б. Т. Д. и Ю. Т. С. броятъ 123 клона въ Царството, отъ които първото 47, а втория 76.

Животътъ на организациитѣ е вървѣлъ съ характернитѣ на народа ни зигзаги на подъемъ и упадъкъ, причиненъ не малко и отъ войнитѣ, но тъкмо следъ последнитѣ ние виждаме единъ небивалъ разцвѣтъ. Б. Т. Д. има на 1900 година единъ клонъ, на 1902 г. — 26 клона, които после намаляватъ, а презъ войнитѣ замиратъ. На 1921 г. сж възобновени 12 клона, а на 1925 год. съ новооснованитѣ 47 и 4,700 члена.

Ю. Т. С. има на 1908 год. единъ клонъ, на 1918 г. — 30, а презъ 1925 г. — 76 клона и 12,500 члена. Първо мѣсто по броя на членоветѣ държи Гърновскиятъ окржгъ съ 21 клона (7 — Б. Т. Д. и 14 — Ю. Т. С.); на второ мѣсто иде Софийскиятъ окржгъ, а на последно — Мастанлийскиятъ — съ единъ клонъ отъ Ю. Т. С. Най-слабо е организиранъ туризма въ китнитѣ долини на Родопа.

Туристическата литература е сжщо добре застъпена, главно отъ дружественитѣ списания. Органътъ на Б. Т. Д. „Български Туристъ“ почва отъ 1902 год. Изданието е извънредно подобро отъ 1922 г. насамъ — хубаво илюстрирано и съ подбранъ материялъ. Презъ 1924 г. Б. Т. Д. издава юбилеенъ сборникъ за 1899 — 1924 г. „Туризмътъ въ България“, въ който се и описва развитието на туристическото дѣло въ България и неговитѣ нови на-

соки. Има и издания на отделни клонове, между които заслужава да се отбележи книгата на П. Делирадев — „Витоша“ — (изд. 1926 г.) една монография — пътеводител, добре написана, отлично издание на Соф. кл. А. Константиновъ. Тя може да послужи за образец при изготвяне пътеводители за другитъ наши планини. Но Д-вото не се е задоволило само съ тѣзи издания, които тъй много сж допринесли за разпространение на туристическитъ идеи. Презъ 1926 год. то е издало художественъ туристически календаръ за още по-широко популяризиране на туризма.

Младежитъ отъ Ю. Т. С. сж развили въ областта на турист. литература тоже завидна дейность. Тѣ издаватъ отъ 1913 год. две списания: „Организаторъ“ — за чисто организационни въпроси и „Младъ Туристъ“ — литературно илюстрирано списание — за по-широка пропаганда на туризма средъ младежта. Издадения извънреденъ художественъ брой отъ „Мл. Туристъ“ презъ 1925 год. — изящно илюстриранъ — би правилъ честь на която и да било културна младежка организация. Ю. Т. С. освенъ това е издалъ вече нѣколко нумера „Туристическа библиотека“, както и „Ю. билеенъ сборникъ“ презъ 1921 г. (15 год. отъ основаване на организацията).

Вършената по този начинъ печатна пропаганда на туристическитъ идеи дава блестящи резултати за родния туризмъ.

Но организациитъ не сж се задоволили само съ това. За да дадатъ възможность на туриста да се екипира практично и ефтино, преди две години тѣ основаха туристическа кооперация въ София, която доставя на дружественитъ клонове въ страната всичко необходимо за облекло и снаряжение на туриста. Кооперацията брои 30 лични и колективни членове (отъ които 27 клонове на Б. Т. Д. и Ю. Т. С.), съ 70,000 лв. капиталъ. Миналата година е извършенъ оборотъ за 525,000 л. Поставена на здрави начала и умело ржководена, тя въ скоро време ще стане силенъ икономически факторъ за туризма.

Въ последнитъ години една отъ най-сжщественитъ прояви на туристическитъ организации е строежътъ на планински хижи и туристически домове.

Б. Т. Д. и Ю. Т. С. следъ войнитъ встѣпиха въ новъ животъ. Следъ трѣскава организационна дейность, при която успѣха да обединятъ подъ знамената си близо 18,000 члена, — тѣ развиха по-широка обществена дейность, вземайки непосредствено участие въ всички културни и национални прояви на общогражданския животъ въ страната. Въ много градове тѣ станаха центъръ на културни инициативи и цвѣтътъ на интеллигенцията влѣзе въ тѣхнитъ редове. Тѣ имаха вече

пълна възможность да развиятъ туристическата дейность въ по-широкъ мащабъ, привлечайки гражданството за издигане на хижи въ планинитъ, туристически домове въ градоветъ, както и за залесяване и разхубавяване на градски окрайнини.

Обществото имъ даде широко довѣрие и материална подкрепа. Дружествата влѣзоха по този начинъ въ сжщинската си роля на фокуси, отъ които излизатъ общеполезни културни инициативи, чиито идейници и организатори се явяватъ тѣ.

Резултатътъ отъ тази дейность ние виждаме блѣстяще изразенъ въ залата, където сж изложени моделитъ и плановетъ на много хижи и домове. Уредбата на този отдѣлъ и постигнатия резултатъ извикватъ удивление у всѣки посетителъ, и даже у туриста, който не малко е сътрудничилъ въ това дѣло.

Б. Т. Д. и Ю. Т. С. сж изградили досега осемъ планински хижи: „Алеко“, „Скакавица“, „Мусала“, „Юмрукчалъ“, „Чумерна“, „Братия“ „Безово“ и „Аладжа-манастиръ“ — на обща стойность около единъ милионъ лева.

Въ постройка сж хижа „Златни мостове“ на Ю. Т. С., за която сж похарчени до сега 350,000 лв., и хижа „Руенъ“.

Туристически домъ е изграденъ въ Търново — на Царевецъ отъ Б. Т. Д. — за 1,200,000 лв., а сж въ постройка: — Врачанския домъ — на мѣст. „Калето“ и Русенския, край гр. Русе — общо за около 800,000 лв. — тоже отъ клоноветъ на Б. Т. Д.

Явно е, какъ бързо расте материалната сила на дружествата, които притежаватъ недвижими имоти за по-вече отъ три милиона, съ тенденция на бързо увеличение.

Тия планински хижи и домове ще изиграятъ една несравнима роля за мощното развитие на българския туризмъ.

Освенъ това организациитъ сж подели и систематична дейность на залесяване и маркировка въ планинитъ.

До 1924 г. сж залесени 17 декара, до края на 1925 г. — 251, а презъ 1926 г. сж насадени 400 декара. Маркирани сж и пътеки къмъ върхове: — в. Рила — 8, — въ Централния балканъ — 7 и 3 въ Родопитъ.

Живописна България е представена въ повече отъ 400 художествени снимки изъ колекциитъ на централнитъ настоятелства и клоноветъ. По специално трѣбва да отбелжимъ изящнитъ снимки на дружественитъ членове г. г. Драшко Дацовъ, Никола Божиновъ и Георги Трайчевъ, както и таблата изложени отъ клоноветъ въ Пловдивъ, Враца, Карлово, Дупница и Долна-Баня.

Изложенитъ две релефни карти на Ви-

тоша — Миланъ Антоновъ и инженеръ Петровъ, както и тази на Рила и Осогово отъ Н. Додовъ будятъ заслуженъ интересъ у публиката.

Но бисерътъ на изложбата, който ѝ придава особена прелестъ, е художествениятъ отдѣлъ. Въ повече отъ осемдесетъ акварели известния художникъ и деенъ туристъ г. Павелъ Францалийски — съ чувство на истинска любовъ къмъ природата ни предава красотата на снѣжна Рила.

До сега нашитѣ планини бѣха рисувани повече лѣте и то изъ низинитѣ. Планински върхове служеха само за далеченъ фонъ на сладниви полски пейзажи. Една заслуга е на Българския туризъмъ, че той запозна нѣкои отъ нашитѣ художници и съ суровото величие на високитѣ планини, и тѣ обикнаха планинитѣ преди всичко като туристи, потърсиха сюжетъ за своитѣ картини въ чисто планинския пейзажъ.

Францалийски ни предава зимния пейзажъ на Рила. Бзмълвието на погребената подъ снѣжния саванъ планина, безкрайността и непристъпността на потъналата въ далечината планинска верига, заледенитѣ скали или блѣсъка на огрѣлитѣ отъ заникъ-слънце планински масиви сж одухотворени отъ четката на талантливия художникъ.

Искрящия коравъ снѣгъ, който хрупти

при зимния излетъ подъ обувката на туриста е предаденъ съ неподражаемо майсторство отъ художника.

Нищо не е забравено отъ красотата на Рила —: и жберитѣ на върха и тъмнитѣ очи на планината — нейнитѣ езера, — и китния боръ, и чепатия клекъ, и сочното пасбище. Мъгливото утро и слънчевия день — се редуватъ едно следъ друго предъ ненаситния взоръ.

И колцина следъ тази изложба ще заkopнѣятъ да видятъ отблизу нашитѣ Алпи — Рила планина

Ние сме къмъ края на изложбата. Излизайки отъ нея ние виждаме ясно ръста на българския туризъмъ. Тукъ е отразенъ ярко неговия духъ и неговото дѣло. Всѣка година организациитѣ правятъ все нови и нови завоевания. Годишния бюджетъ на Ц. Н-во на Б. Т. Д. възлиза вече надъ 450 хиляди, а на Ц. н-во на Ю. Т. С. надъ 460,000 хиляди лева. „Български туристъ“ е разпространенъ въ 4500, а Младъ туристъ въ — 4200 броя.

Постигнатитѣ успѣхи въ областта на родния туризъмъ сж блѣстящи и ние поздравяваме щастливата инициатива на централнитѣ настоятелства, които пожънаха заслужено голѣмъ мораленъ и материаленъ успѣхъ съ изложбата.

Н. Галчовъ.

ОКОЛЧИЦА

Трѣбваше да проследимъ пжтя на революционера до лобното мѣсто на поста.

Нашата студентска група почна отъ Милинъ камъкъ, който оспорваше славата на Вола като мѣсто за всевъченъ отдихъ на една пламенна глава, погледнала на бунта като на поезия и вложила бунтъ въ своитѣ наистина поетически създания.

Пѣстъръ свѣтъ изъ градове и села. Едни знаятъ, че се чувствува двайсетъ и петъ годишнината на единъ кървавъ подвигъ, други — че сме се събрали за Ботева, а трети — като моитѣ случайни хазаи отъ с. Мряморенъ — че ще се отслужи панахида, за нѣкои. . . Кои?

— Така се помни отъ дѣдо и баба.

Мжка се въземва въ душата ми. Азъ се гнетя, че и най-великото дѣло, каквото може да бжде жертвата на единъ пѣленъ съ божествени дарове животъ, не се знае тъкмо отъ ония, за които е било принесено въ жертва. Но въ сжщото време намирамъ утѣха въ себе си. Не, така е по-добре. Така личното дѣло се обръща въ легенда, която, макаръ създадена днесъ, носи бѣлитѣ власи

на старината.

„Така се помни отъ дѣдо и отъ баба“ . . . А Ботевъ, ако би останалъ живъ, едва ли щѣше да има годинитѣ на тогава, който е виждалъ, какъ баба и дѣдо чувствуватъ неговата паметъ съ всѣкагодишна панахида. Но народния календаръ, въ който малцина могатъ да станатъ светци, малко държи смѣтка за възраст и за дати. Всичко въ него е отъ ония времена, за които се почва винаги съ „Имало едно време“ . . . за да се свърши: „Живѣли хора такива, каквито днесъ се не раждатъ“

Навалицата е пѣстра и многобройна. Между нея сме и ние — петдесетина студенти отъ Софийското висше училище, а предъ насъ сж останалитѣ живи другари на Ботева на чело съ Иваница Дончовъ и Спасъ Соколовъ. Свещеникътъ възвестява „вѣчная паметъ“. Всички падатъ на колене. Но . . . недоразумение: хорътъ запѣва „многая лѣта“.

Божиятъ служителъ негодува и стрѣля съ очи диригента на импровизирания хоръ,

— Нищо де. За такива покойници и „многая лѣта“ не е грѣшка.

*

Тревясалиятъ наклонъ на „Милинъ камъкъ“ се спуща полегато на югъ, като прави тукъ—тамъ нѣколко гърбици, преди да се изгуби въ равнището. Отъ северъ той се отсича отвесно и открива широката Дунавска поляна, която сега нѣколко десетки метра подъ него тъне въ мъгла. Но въ далечината тя е чиста и низка, сѣкащъ навдесила се надъ Дунава да пие отъ неговитѣ хладни вълни презъ хладнитѣ часове на следъ дъждовно майско утро. Посевитѣ, окжпани и свежи, разкриватъ ту тъмни, ту сребристи пазви, въ които се провира вѣтъра, за да се попилѣ нехайно, Господъ знае де, изъ необхватната ширина . . .

Но тамъ, дето е жива трагедията, нѣма мѣсто насладата отъ хубоститѣ на деня. И ние минаваме отъ страна, разгърнали нѣколко лѣски, за да излѣземъ предъ плитката пещера, въ която е носувало стадо кози, сега разпрѣснато на пѣша въ шубрацитѣ подъ нашитѣ крака.

Старитѣ мятежници разказватъ :

Отъ тука дойдоха турцитѣ. Тамъ имъ дадохме първото сражение. Жертвитѣ не бѣха малко и отъ дветѣ страни. А въ тази пещера се бѣше оттеглилъ Ботевъ и плака. Въстаницитѣ ги водѣше Войновски.

— Плака ? — запитаха нѣколкомина, които отдавна бѣха избърсали отъ съзнанието си всички човѣшки черти на вече полумитичния герой.

— Да, да . . . натъртватъ Иваница Данчовъ и Спасъ Соколовъ едновременно. Тѣ, които знаеха подвига, творенъ ведно съ тѣхъ, знаяха и човѣка, комуто нищо човѣшко не е било чуждо. Па има ли нѣщо чудно въ това?—продължи единътъ отъ тѣхъ. Ние бѣхме тръгнали наедно, но не всички понасяхме еднакво. Краката на Ботева, свикнали на гети, сега бѣха подбити и подпухнали отъ царвудитѣ. И ето той падна тука сломенъ. Падна—и плака: отъ физически и отъ душевни болки плака той. Душевни, защото обещаната помощъ отъ Враца не дойде нито презъ деня, нито презъ нощта . . .

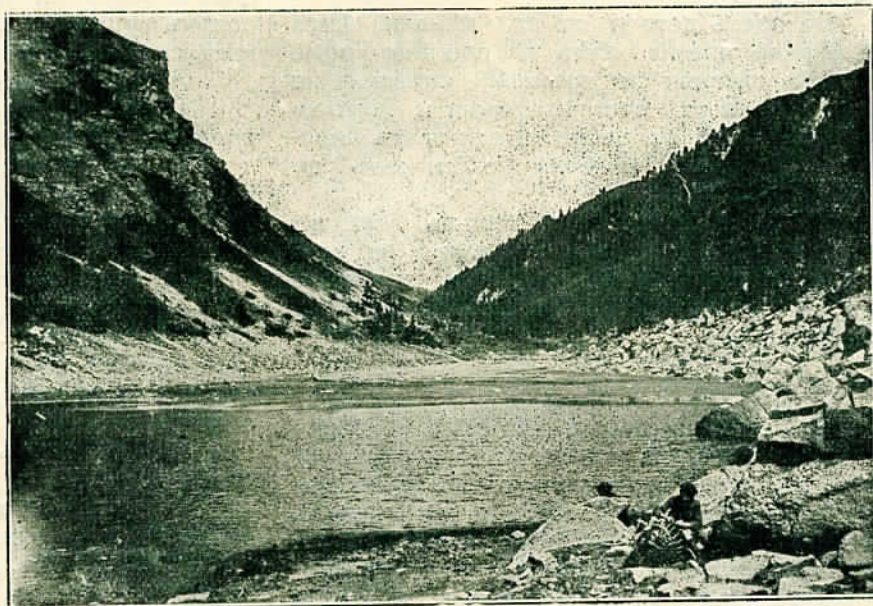
Великанътъ плакалъ надъ дребнитѣ си

сънародници, за да плачатъ тѣ следъ години надъ великана. Една стара история, която остава винаги нова. —

*

На другия денъ, следъ много речи вечеръта по клубове и площади, въ които всѣки ораторъ неволно казваше: „Мене гледайте, за Ботева недейте пита“, ние се събрахме рано сутринъта предъ надтежелия отъ вѣнци паметникъ, плодъ на сжщата тази фраза.

Историята се знае; когато трѣбвало да изваятъ фигурата на поета революционеръ, художникътъ се намѣрилъ въ затруднение — не можалъ по портрета да си създаде представа за бунтовнишкия образъ на Ботева. Тогава председателътъ на окржжната посто-

Сухото езеро

фот! С. Костовъ

янна комисия предложилъ своя образъ съ горнитѣ много знаменателни думи. И ние вече отъ години наредъ гледаме лика и фигурата на този — „великанъ на щеславието“, вмѣсто лика и фигурата на другъ великанъ на дѣлото. Съ шествието тръгна и покойниятъ Мих. К. Сарафовъ, тогава министъръ. Студентската младежъ още при първи тѣ стжпки поде въ бавенъ и тържественъ темпъ:

„О, мой Боже, прави Боже . . .

Но скоро музиката на врачанския пехотенъ полкъ подема маршъ и ние неволно „удариха“ кракъ следъ кракъ закръчваме къмъ изтокъ въ политѣ на Балкана.

Шествието, както би казалъ Лилиенкронъ: In Schritt und Tritt und Tritt und Schritt, поема

бърже, изпратено отъ женската чалядъ на града която ни сподиря съ любопитни погледи презъ прозорци и врати.

Другаритъ на Ботева си спомнятъ пжтя до първата голъма гънка на планината Въ нея нѣкжде дали презъ деня още едно сражение, заприщени отъ турскитъ орди. Следъ туй нищо не помнятъ. Еднитъ казватъ: „Поехме отъ тука“, другитъ: „Не, отъ тука“. Разбира се, ние еднакво вѣрваме и не вѣрваме хората на дветъ страни. Та кой ли при такава обстановка би ималъ желание да запомни пжтя си, по който никога не е мислилъ да минава повторно? Въпросътъ е билъ за България, въ олтаря на която се слага безвъзмездно и животъ, и имотъ, а не за пенсионна книжка, която трѣбва да съдържа означени всички житейски пжтеки на едно дребно сжществуване.

Но презъ дето и да сж минали. Сега ние диримъ правия пжть и поемаме подъ шубръци, глогини и трънаци, спъвани на всѣка стжпка отъ повитъ, капини и камънаци, къмъ сипейното ребро на единъ отъ склоноветъ, отъ който по-лесно ще стигнемъ до Вола.

Денътъ е слънчевъ и топълъ. Но въ тая забутана гънка, въ дълбочинитъ на която тече малка рѣкичка, намъ е и хладно, и потъ тече по гърбоветъ ни. Ехъ, еднажъ да стигнемъ горе!

*

На всѣки случай, не на Вола е убитъ Ботевъ. Въ това сж съгласни всичкитъ му живи другари. Тѣ, събрани следъ сражението тука, си припомнятъ редица подробности. Тѣ даже изброяватъ незначителни събития, които смутеното имъ тогава възприятие сполучило да запази почти въ единъ и сжщи видъ.

— На Вола сме тъкмо на пладне. Едни, макаръ и морни, се катерятъ по скалистата му полуджга, която се дига отсѣчено като старинна стена, а други пѣплятъ по голитъ му, годни за пасбище наклони, да дирятъ вода.

Старитъ търсятъ пжтя на миналото, младитъ мечтаятъ за свой собственъ пжть, и все пакъ пѣятъ словата на Чавдаръ войвода:

Що си ме, майко, продала

На чуждо село аргатинъ:

Овци и кози да паса,

Да ми се смѣятъ хората . . .

*

Спускаме се надолу къмъ рѣкичката, пълнимъ шишета и манерки съ вода и поемаме по насрѣщния, още по-стръменъ склонъ. Другаритъ на Ботева се забъркватъ отново.

Свикнали съ висинитъ, тѣ, сѣкашъ, губятъ себе си долу. Но ние не се смущаваме и отъ тука ще стигнемъ до върха . . .

Може би следъ часъ, може би следъ два, ние стжпяме победоносно върху платото на склона. Подъ краката ни то е покрито съ трева, а малко по-далечъ се крие въ гжсти джбави шубръци. Чувствува се, че отъ тия шубръци трѣбва да почва истинския, страхотния Врачански балканъ. Отъ дѣсно, отпредъ и отъ лѣво нови върхове откриватъ дълбоки пазви, за да ни отвлѣкатъ въ тайницитъ на преизподнята.

Само единъ връхъ до самитъ насъ стои голъ и каменистъ.

Околчецъ!

По неговитъ нахвърлени камънаци, остатъкъ отъ времето, когато Богъ е градилъ дивния Балканъ, не се вижда нищо друго, освѣнъ гущери и змии. Ние чукаме съ тоягитъ си и се взираме въ всѣко камъче.

Я! — вика единъ — следа отъ куршумъ!

Ние прилепваме глава до глава и гледаме: наистина, следа отъ куршумъ . . .

Въ единъ мигъ се рапиляваме по върха да диримъ и друга такава следа. Виковетъ зачестяватъ:

— И азъ намѣрихъ . . .

— Тука белегътъ е по-ясенъ . . .

И, седнали надъ тия бѣлѣзи, ние се фотографирваме . . . За споменъ. И за наивната си вѣра, че може да се запази следа отъ куршумъ върху камъкъ презъ цѣли 25 години.

А малко подъ насъ Ботевитъ другари повестуватъ:

— Тука дадохме сражение . . . Ботевъ падна хе подъ ония шубръчки. До него приближи Войновски, но залпъ отъ турцитъ го накара да отстжпи . . .

— Не, той не бѣше убитъ, а само раненъ. И падна не тамъ, а тука на, почти подъ камънацитъ. Видѣхъ го съ очитъ си.

— Азъ — подема трети, мисля, че Ботевъ се добра до гората.

Свидетелъ на събитието, старъ, безпамятенъ вече овчаръ, виканъ нарочно отъ властта твърди:

— Е тува падна . . . И сочи върха на каменния конусъ, отъ който най-добре се вижда, колко божествена е българската природа . . .

Да бѣше спрѣно свидетелството до тука. А то продължи:

Ботевъ билъ съ калпакъ, калпакътъ съ извито червено дъно, а надъ лѣвчето — перо. Въ едната си ржка държалъ сабя, а въ другата — тржба. . . Сжшо като въ картинитъ. . . Замѣрило го едно арапче, което стреляло отъ джбака на върха отдѣсно . . .

Де е билъ свидетелътъ презъ това време, не можа да се разбере.

Но така или инакъ, всички до единъ останахме съ убеждението, че тъкмо тука е лобното мѣсто на безсмъртния български поетъ и революционеръ. Останахме и, поставихме основенъ камъкъ за паметникъ, малко по-надолу, върху седловината, за да се вижда отъ централната желѣзопѣтна линия, щомъ влака стѣпи въ областъта на гара Лакатникъ или малко по на северъ.

Двайсетъ и петъ години отъ тогава : . . Паметникътъ, който да напомня на поколенията, какъ се служи на родината? . . Той не

се вижда. Надали ще се види и следъ нови двацетъ и петъ години.

Отъ цѣлата ни грижа тогава остана само яденето на чужда смѣтка . . . А отъ моето участие—дрипави спомени.

Така и най-близкото дѣло отъ миналото изчезва въ далечината, за да го съзерцаваме при минути на празно удоволствие презъ мъглата на нашето недоумение.

А Ботевъ? Той не може да не е убитъ на Околчецъ. Отъ тамъ е тъй божествена природата на нашата бедна България!

С. Чилингировъ

ИЗЪ СРЪДНА ГОРА

Единъ месецъ по-рано се споразумѣхме съ нѣколко души кюстендилски другари да използваме тазгодишнитѣ Великденски празници за една нѣколко дневна екскурзия изъ Срѣдна гора, — единъ колкото хубавъ, толкова и слабо посещаванъ планински кѣтъ у насъ. Съображения за този ни излетенъ обектъ имахме много; при това нашата екскурзия съвпаднаше съ готвящитѣ се народни тържества по случай педесетгодишнината отъ обявяването на срѣднаторското възтание. А лично за пишуциятъ се притуряше и желанието да поброди отново изъ онѣзи красиви кѣтища, споменитѣ за които се преплитатъ съ тѣзи за детскитѣ и ученически години, а разказитѣ за героичното възтание противъ властѣта на Цариградскитѣ султани сѣ били първата кърма за душата му. За това, вижда се, тъй много ми харесва началото на Пролога отъ Кървавата пѣсенъ на Пенчо Славейковъ:

Дете невръстно ощъ, на майчини си скути,
азъ слушахъ приказки и пѣсни за нечути
борби и теглила и тъмни сѣдбини
на моя роденъ край, отъ първи още дни,
незнайно по каква незнайна висша воля,
обреченъ на сълзи и кървава неволя . . .

Речено и свършено. Въ четвъртъкъ вечеръта причакахме кюстендилскитѣ другари, а на Разпетия петъкъ сутринъта поехме съ бързия пловдивски влакъ за Ихтиманъ — изходниятъ пунктъ за нашата великденска срѣднаторска екскурзия. На гарата бѣ гъмжило отъ суетящи се около заминаването си хора отъ всички възрасти. Разнообразнитѣ туристически костюми и снаряжения внасяха още по-голѣмо разнообразие въ живия потокъ, който се блѣскаше по всички страни. Повече отъ всѣки другъ пѣтъ, сега заминаваха млади и възрастни туристи по всички направления, между които и нѣколко групи за Родопитѣ и Рила.

Хубавъ пролѣтенъ день. Въ яркото суртришно слънце се очертаваше мълчаливата борба, която водѣха помежду си зимата и пролѣтъта за временото владение на планинскитѣ висини. Завладяла напълно полето, пролѣтната зелена покривка бѣ полазила къмъ висинитѣ; Мургащъ и Лозенската планина сѣ напълно въ нейнитѣ нежни обятия. Но свикналата съ снѣговетѣ Витоша се още колебае. Въ низинитѣ тя е покрита съ зелената плащеница, по срѣдата зелениятъ тонъ преминава въ кафяво-сивъ, а върховетѣ още се гордѣятъ съ своитѣ бѣли кардиналски шапки, и отъ тѣхъ надолу се спускатъ бѣли снѣжни езици и панделки, за да подразнятъ зеленитѣ очи на пролѣтъта.

Задъ Искѣра ние сме вече въ зоната на Срѣдноторието, една обширна мрежа отъ вериги и склонове, която изпълва и краси пространството отъ голѣмия дунавски притокъ до източния завой на Тунджа и отъ дългия подбалкански коридоръ до долината на Марица. А нѣкога си, въ далечното геоложко минало, споредъ научнитѣ твърдения на голѣмия срѣбски географъ проф. Цвиичъ, между Срѣдна гора и Стара-планина е протичала една голѣма плиоценска рѣка, която е извирила отъ Златишка Козница и се вливала съ нѣколко рѣчки въ Черно море около Бургазъ. Другъ пѣкъ ученъ, сѣщо голѣмъ географъ, проф. Фишеръ, се помжчи да присѣдини къмъ Срѣдноторието и самата Витоша, но неговата географска теза и номенклатура не можаха да се наложатъ на нашитѣ учени, които напълно усвояватъ заключенията на Цвиича. Като последна срѣдноторска диплома се приема Лозенския ридъ, който и ние не изпускаме отъ нашия погледъ, настанени сравнително удобно въ туристическиятъ класи на лѣтящия къмъ изтокъ влакъ.

Предъ насъ се бѣлѣе Лозенския мона-

стирър, къмъ който се отправя слъзлата на Новоселци малка туристическа група. Източно отъ гарата е разположено най-голъмото българско керамично заведение — фабриката на Акционерното Дружество „Изида“, посветено на египетската богина на производителната сила и изкуствата. Глинениотъ материяли за своитъ произведения фабриката получава изъ недрата на Лозенския срѣдногорски дѣлъ — отъ землището на самоковското село Чукурово. Отъ кариеритъ до фабриката, глината се превозва съ помощта на собствената ѝ въздушна желѣзница, дълга 15 километра.

Отъ Новоселци тренътъ полази по Вакарелскитъ възвишения, сжщо така дѣлове отъ Срѣдна гора. По настоящемъ приетото дѣление на Срѣдногорието е следното: отъ завоя на Тунджа до долината на Стрема (Гьопсата) се простира Източна Срѣдна гора или Караджа дагъ — Сърнена гора; между Стрема и Тополница е включена Централна Срѣдна гора (наричана още: Сжщинска или Панагюрска) и Западна или Ихтиманска на западъ отъ Тополница.

Повършно Вакарелскитъ височини не криятъ никакви прелести. Нѣщо повече. Благодарение на опустошението на горитъ, тѣзи височини иматъ даже плешивъ и тжженъ изгледъ. Но въ замѣна но това пѣкъ, тѣхниятъ геоложки строежъ и петрографски съставъ сж най-разнообразни и интересни за любознателния туристъ, който неволно отвърща очи отъ неприветливата външностъ. И нѣкога, за да нескучае, когато има физическа възможностъ да наблюдава и преживява чрезъ малката обгледвана областъ всемира, туристътъ трѣбва да научи, както се изразява великиятъ английски поетъ Байронъ: „езика и тайнитъ природни“ и да изработи въ себе си способността еднакво да се възхищава и интересува, както отъ тонове, отъ форми, отъ живата природна украса, отъ простора, отъ волността, така и отъ сложнитъ геоложко-петрографски елементи на терена, презъ който броди.

Бавниятъ ходъ на пѣхтияция къмъ висинитъ влакъ е едно голѣмо удобство за задоволяване на геоложкото любопитство на пѣтника. Отъ дилувиялнитъ наслаги при Новоселци, неусетно влакътъ ни пренася въ терциера, който заема терена подъ Побитъ камъкъ. Не успѣли още да се справимъ съ промѣната, за извършването на която сж били нуждни дълги хилядолѣтия, ето че геоложката декора е отново смѣнена. Ето ни въ още по-стара геоложка формация, която се изразява чрезъ триасовитъ червени пѣсчници, които опасватъ източно Софйското поле, съ малки прекжвания, отъ Симеоново чакъ до Курило и Царичния. Надъ забележителния двоенъ мостъ

на Габра (дългъ 156 м. и високъ 41 метра) единъ езикъ отъ палеозойски шисти е връзанъ въ опушенитъ червени пѣсчници, които отъ ново се явяватъ, за да изчезнатъ окончателно и отстѣпятъ своето мѣсто на старитъ палеозойски и архаични системи, които изцѣло господствуватъ около Вакарелската планина.

Вакарелската гара заема най-високата точка отъ профила на ж. п. линия София — Цариградъ — 820 м. надморска височина. Отукъ се разкрива една пленителна панорама, закрыта на югъ отъ покритата още съ девствени снѣгове снага на Рило-Родопската алпийска верига. Но минутниятъ престой на влака ни отнема възможността за обичайното любуване на „гледкитъ“ при свободното туристическо пѣтувание. Тренътъ лети надолу къмъ Ихтиманското поле и доскорошното тежко бухтене е замѣнено съ търканията на централната спирачка на машината, която обуздава вихренитъ стремежи на черното чудовище. Ограничениятъ отъ дола просторъ ни връща отново къмъ прекжснатитъ геоложки съзерцания. Току подъ гарата ние нахълтаме въ архаичния теренъ, — едно отъ най-характернитъ геоложки качества на Срѣдногорието. Нѣкога си, преди милиони години, днескашната Срѣдна гора е била органически свързана съ Тундженския и Рило-Родопски масиви и заедно сж образували архаичния балкански континентъ. Образованието на Тракийската низина и разнитъ стари и млади ерупции, седименти и ерозии сж разпокжсали и пре-моделирали ста, ия единенъ масивъ.

Подъ Чамшадиново ние навлизаме въ малкото затворено Ихтиманско поле и мислено се гуркаме въ неговитъ плиоценски сладки езерни води. Бързото движение на влака и неговото предстанционно подсвиркване внася слаба възбуда въ нашата малка излетна група. Набързо багажа е прибранъ, раницитъ се свалятъ отъ етажеркитъ и качватъ на гърбоветъ — тѣхното естествено мѣсто.

Съ радостното туристическо ехо се прощаваме съ другаритъ, които заминаватъ по-нататкъ и поемаме прашното шосе за Ихтиманъ, отстоящъ на единъ километъръ североизточно отъ гарата. Въ града закусихме и се приготвихме за пѣтъ, т. е. разсѣблекохме излишнитъ за дневно пѣтуване дрехи. Ихтиманъ, сега центъръ на една малка околия, е едно малко градче (5098 жители), което презъ времето на турското владичество е било седалище на единъ отъ осемтѣхъ юрушки бегове. Тука имаше една старинна чешма, съградена по нареждането на прочутия турски великъ везиръ Мехмедъ Кюприли презъ 1070 (1660) година, но никакви следи отъ нея не сж запазени.

Къмъ 11 часа хванахме пѣтя за село

Бѣлица. Това е една „федеративна република“ отъ махали, които заематъ едно пространство отъ 3—4 часа наширъ и толкова надлъжъ. Задъ гробищата пѣтътъ ни върви край Кжцовъ долъ, суходолище, което води къмъ вододѣлната седловина Влахови ниви, разположена между върховетъ Станюва чукара и Високъ съ остатъци отъ старо кале.

На лѣво отъ пѣтя, на около единъ и половина километра отъ града, е имало старо селце, което турцитъ сж наричали „Истипонъ калеси“ или Стипонъ по български. Това е византийското „Стипонионъ“, наричанъ отъ арабския пѣтешественикъ и географъ Идриси (1153 г.) — „хубавия градъ Стобуни“. И досега една отъ махлитъ на градчето се нарича Шипонческа. И между мѣстното население константирахме още „геоложкия митъ“, както се изразява Иречекъ, че плиоценското езеро е нѣщо като миналогодишна история, както се схваща. подъ влиянието на научнитъ изводи, и отъ населението въ Бояна и Бистрица по отношение софийското езеро. „Когато нашето поле е било езеро, на това мѣсто е имало селище“, ни разправяше единъ ихтиманецъ, който ни придружаваше случайно до вододѣлната седловина.

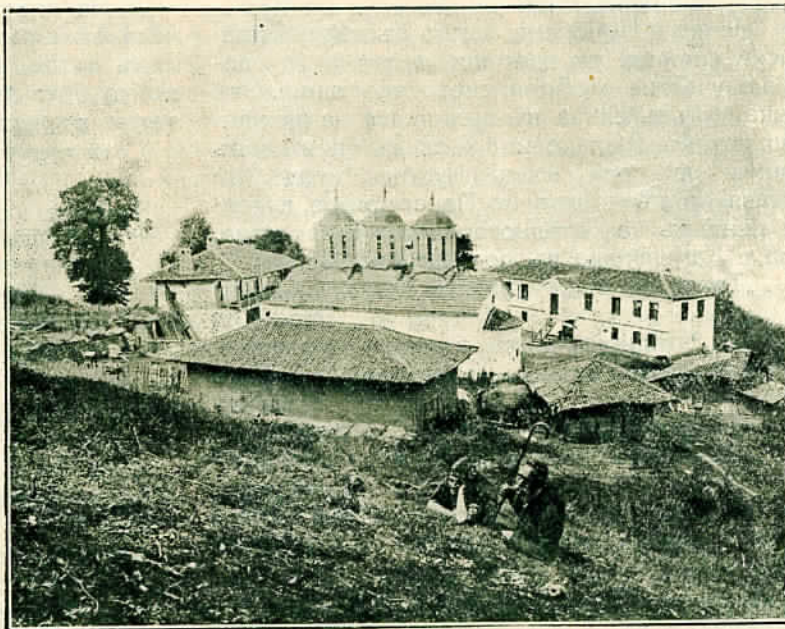
Цвиичъ, който сжще така сподѣля възгледа за езерното минало на Ихтиманското поле презъ терциера, доказва въ своята книга „Основе за географију и геологију македонје и старе Србије“, че първоначално водитъ отъ това езеро сж се оттеждали презъ Солудеревенъ къмъ Марица и че поломътъ на Мжти—виръ е образуванъ по-късно.

Отъ седловината завихме на лѣво по трасето на проектираното шосе, което ще свърже Ихтиманъ съ Поибрене и Панагюрище, една отдавнашна и несбждната при живе мечта на покойния оригиналенъ общественникъ дѣдо Вълко Нейчевъ.

Теренътъ е вълнообразенъ и залесенъ съ низка, на мѣста храстова, разтителност отъ габаръ, букъ и джбъ. Разкриващи се тукъ таме, скалитъ сж все отъ старитъ формации — кристалиннолистни и гнайси, за пръвъ пѣтъ и добре проучени отъ нашитъ учени, покойниятъ професоръ Г. Н. Златарски и проф. Д-ръ Г. Бончевъ, който продължава да трупа трудъ следъ трудъ по петрографията на нашата страна. За опознаванетоъ пѣкъ съ географията на Срѣдна гора най-много дължимъ

на пѣтуванията на покойния български историографъ д-ръ К. Иречекъ.

Обѣдвахме и починахме подъ сѣнката на една върба при воденицитъ на Бѣлишката рѣка, която малко по-долу се влива въ Мжти виръ. И пакъ поехме нагоре: изкачваме баирче следъ баирче, възвиваме по хоризонталитъ, чертани отъ геодезкитъ инстинкти на чичовцитъ-балканджии, слизаме въ неизбежнитъ долове, но все пакъ границитъ на Бѣлица не се стигатъ. И всрѣдъ нашитъ млади другари избухна единъ споръ около етимоложкия смисълъ на името Бѣлица. Отъ що произлиза то: отъ бѣлия цвѣтъ на нейнитъ гранитогнайси или отъ турската дума „беля“, и подъ влиянието на своитъ тежки раници, решиха спора въ полза на последното предложение и то съ корекцията, че по

Лозенския манастиръ „Св. Спасъ“

фот. Н. Бобевски

правилно би било да се замѣни гальовното и умалително име „Бѣлица“ съ по-внушителното и по-правдоподобно име „Голѣма беля“ или съкратено: Белище.

Но при все това — хубава си е нашата Срѣдна гора. . .

Привечеръ стигнахме въ Поибрене, хубаво планинско село. Следъ приятната вечеря, разнообразна съ прѣсна тополнишка риба, прибрахме се за спане: на женитъ отстѣпихме единствената въ „Странноприемницата“ приемна стая, а мжжетъ запазиха за себе си плѣвника.

Съ преминаване на Тополница, ние сме вече въ предѣлитъ на Централна Срѣдна гора. Отъ Поибрене до Мечка — едно сносно

шосе, по което сега се строят солидни каменни мостове, вървимъ по дѣсния брѣгъ на едноименната рѣкчица Павелъ. Въ този участъкъ на пѣтя ни теренътъ става още по-разнобразенъ и по-интересенъ. Покрай кристалнитѣ шисти, гранито-гнайси, гранити и сиенити, подобно на Витошкитѣ, тукъ вече навлизаме въ тънкия поясъ на креднитѣ червеникави и сиви седименти, които иматъ юго-източно направление отъ Буново дори до Айваджикъ и Сарж-гйолъ. Източно и паралелно съ тѣхъ, а на мѣста взаимно преплетени, сж разположени младитѣ еруптивни материали отъ андезити, трахити и туфи, отъ които материали сж образувани шилеститѣ верижни върхове — Тангуръ, Св. Илия, Цѣра и др., разположени южно отъ линията Панагюрище — Стрелча. Юго-източнитѣ пѣкъ отдѣли на младитѣ ерупции завършватъ съ върховетѣ на Коюнъ-тепе.

Мечка и Поибрене, чисто български планински селища, сж вземали активно и достойно участие въ Априлското възстание. Отъ Мечка пѣтятъ слиза въ долинката на планинския потокъ Люлековица и следъ единъ новъ подема на горе къмъ Чумовъ градъ ни поставя предъ лицето на Панагюрище, духовния центъръ на сръдногорското съзаклятие. Това е Каменграда въ поезията на Пенча:

„Тамъ, въ онзи дивенъ кѣтъ, кждето
Луда Яна

отъ сръдногорскитѣ клисури отървана,
къмъ равнинитѣ се затиря съ поривъ
младъ

цѣвти и хубавей прочути Каменградъ...
... Презъ гори и презъ поля прочути“
е Каменградъ.

И тъкмо преди петдесетъ години тукъ, въ този дивенъ кѣтъ, е „зазорила зората“ на свободата.

... То бѣха славни дни.
макаръ на ужаси, макаръ на кървинни
и запустения. . . .

Предъ града на пѣтя за Оборище е издигната една скромна арка, която ни припомня за тѣзи славни дни.

Отъ страшния и юначенъ градъ „Отлукхой“ за турцитѣ, Камениятъ градъ на възстанието е останала само миналата слава, надъ която почва да се спуска плащеницата на забравата.

Преди да предприемемъ екскурзията си изъ сѣщинска Сръдна гора, решихме да прескочимъ до с. Стрелча, 14 км. източно отъ Панагюрище. Пѣтя върви първоначално по дола Меруль (старо куцовлашко име) и като прехвърли високата равнина Цареви сливи, навлиза и върви по Черяшката рѣка, която го извежда до малкото поле. Банитѣ иматъ едни отъ най-лѣковититѣ топли води въ Бъл-

гария, трети по своята радиоактивностъ — 220 кюри при 253 кюри на Нареченскитѣ и 560 кюри на Сулу-дервенскитѣ.

На връщане минахме по преката пѣтека презъ възвишението „Господъ“ едно отъ страннитѣ наименования въ нашата географска номенклатура. Въ Панагюрище пѣкъ има една фамилия съ името Господови.

На първия денъ на Великденъ мжжкитѣ отредѣ отъ нашата малка излетна група, съ намаленъ до минимумъ багажъ се отпави къмъ най-високия панагюрски връхъ Буная. Тръгнахме по пѣтя изъ Димово поле по самото корито на Луда Яна. Отъ горнитѣ воденици поехме направо къмъ Окошката могила, съ което спестявахме лжкатушенията на пѣтя по рѣката. И ей тамъ:

„Изтѣпва се въ далнини намръщени
Бунай. . .

Но днесъ той е приветливъ. Къмъ два часа бѣхме на върха — 1561 м. Незначителенъ връхъ, но съ обширенъ просторъ, на който биха завидѣли много други първостепенни върхове.

На северъ се издига „възправенъ въ небесата“
— „балкана горделивъ“.

Къмъ него се обръща поета съ укорна молба:
„Бащице, старъ балканъ, жестоко сждишъ ти“..
„— Бащински ти погледъ обърни
къмъ Сръдна гора, царица на горитѣ,
чуй звънъ отъ мечове, чуй пѣсень на пѣснитѣ“.

И въ онѣзи славни дни оттукъ сж сновали безпирно куриеритѣ на Бенковски, Волковъ и Каблешковъ между Панагюрище и Копривщица. Последното планинско гнѣздо, родина на толкозъ великани, отстои отукъ само на 2 часа, но е невидимо за нашия погледъ; то може да се види само като се надвесите надъ него. Тревистиятъ връхъ Попъ ни сочи неговото мѣстонахождение.

Отъ Буная взехме право на западъ по направление къмъ Братия, съ намерение да стигнемъ и спимъ на Лѣтнитѣ детски колонии. Прекосихме презъ най-хубавитѣ гори, отъ които така много се възхищаваше Иречекъ и които той сравняваше само съ лесоветѣ на островъ Ютландъ. Вървехме по направление, безъ пѣтъ, но замръгнахме още въ мѣстността „Сръдния гйолъ“, кждето и преносихме въ празната още бачия.

Рано на другия денъ бѣхме на детскитѣ колонии. Познавамъ всички български полски, морски и планински лѣтовища и трѣбва да призная, че — безъ да плащамъ данкъ на локалния патриотизъмъ — по-хубаво и по-пригодно за целта кѣтче не познавамъ. Самитѣ помѣщения сж най-обикновени дѣсчени кжщурки; сега се строи едно голѣмо масивно здание отъ хубавъ сръдногорски гранитъ.

Следъ единъ часъ бѣхме на третия по височина сръдногорски връхъ Братия, — 1517 м. Отъ неговия широкъ обгледъ еднакво се е възхищавалъ и поетично настроения историографъ Иречекъ и строгиятъ естествоизпитателъ Златарски.

Въ своитѣ „Пжтувания“ Иречекъ пише: „Изгледътъ е единъ отъ най-великолепнитѣ не само въ България и на Балканския полуостровъ, но изобщо въ Европа. При пръвъ погледъ бѣхъ като омаянъ, тъй като не очаквахъ подобно нѣщо“.

И по-нататъкъ:

„Цѣли часове човѣкъ би могълъ да проседи на това високо мѣсто; око̀то всѣка минута открива нѐщо ново въ тази велико̀лепна картина“.

А покойниятъ Златарски ето какво пише въ своето „Геологическо-петрографско описание на Сръдна гора“:

„Много върхове съмъ обходилъ въ България, качвалъ съмъ се на по-високи планини, но не помня да съмъ ималъ такава прекрасна панорама на всички четири страни, както отъ върха Братия . . . Хубавъ е изгледътъ отъ Витоша и Рила, но изгледътъ отъ Братия надминава всичко“.

И моитѣ другари драгово̀лно се съгласиха съ заключенията на нашитѣ голѣми учени мъже и отлични познавачи на българскитѣ и чужди природни прелести каквито бѣха покойнитѣ К. Иречекъ и Г. Златарски.

Трѣбваше да бърза̀ме тъй като часа бѣ

вече 9 ¹/₂, а ние иска̀хме най-късно къмъ 12 да бждемъ на Оборище. Взехме пжтя презъ Пресла̀па за Лисецъ (1382) Сжщитѣ девственни гори. Поради празника — втория денъ на Великденъ, въ балкана цари пълно безмълвие. Шиндаритѣ сж се прибрали по домоветѣ си, за това не се чува глухия ропотъ на тѣхнитѣ остри секири.

Къмъ 11 часа прекосихме Раслатица и точно въ 12 часа бехме надъ Оборище.

„Оборище! въ светлия венецъ на имената, венецъ България шо кити и до край ще кити—блясъкъ отъ тебъ шо сияй, тямъ той и само той величие предава. Безъ тебе бързо би световната забра̀ва обеззначи́ла тяхъ—кат' бисерни герданъ, комуто липсува ялмазътъ, нескованъ добре и някъде изгубенъ.“

Едно скромно събра̀ние на малката поляна до кръста съ обичайната церемония и при пуканци́тѣ на Ловното дружество отдава своята почетъ къмъ памя̀тѣта на геройтѣ, които сложиха коститѣ си предъ жертвеника на свободата. Но вече малцина сж между насъ отъ дейцитѣ на сръдногорската епопея. Нѣма полъ Грую, нѣма Ворчо, нѣма Крайчо Самонадовъ.

Нараства другъ родъ, за други сждбини. Забра̀ва спуска се надъ миналитѣ дни.

Заедно съ връщащитѣ се съборяни, връща̀хме се и ние въ врѐмено съживения, но заглъхналъ вече подъ тежестѣта на миналата си слава Каменъ градъ, Илиона . . на Пенчовата Кърва̀ва пѣсень.

П. Д.

ПЕТКОВО И КАРЛУКОВО

Югоизточно отъ Устово се събиратъ две рѣки, Черна и Бѣла, и текатъ заедно надолу, та се вливатъ по-късно въ другия голѣмъ притокъ на Арда, който иде откъмъ селото Арда. Оттукъ започва дефилето, по което върви шосето за Кърджали и оттукъ започватъ сжшо помашкитѣ села, отъ които състои голѣма частъ отъ Ахчелебийската (сега наричана Пашмаклийска) око̀лия. Между тѣхъ, въ югоизточния кжтъ отъ око̀лията, като по изключение, се намиратъ две чисто български села, Петково и Карлуково, съ будно и пѣргаво население.

Къмъ тия села отива̀хме по Петровденъ съ моя приятелъ Анастасъ и съ съгражданина ми С., енергиченъ и упоритъ, ала непросвѣтенъ българинъ, единъ отъ първитѣ основатели на устовската тютюнева кооперация.

Поема̀ме шосето край рѣката и вървимъ надолу. Мѣстността е повече го̀ла; дето е залѣсено, гората е дребна, ала е пакъ зелено и кждра̀во.

Но скоро трѣ̀ба да оставимъ шосето, между с. Подвизъ и Тарънъ, та да ударимъ влѣ̀во по до̀лината на селото Рѣ̀ка и да тръгнемъ по ко̀зя пжтека. Мина̀ваме селото и се любу̀ваме на хубаво обработени гра̀дини и ливади, а следъ това изка̀ча̀ме върлия Деринъ-кедикъ.

Горе на върха е поляна и тамъ спира̀ме на почивка. Прохла̀денъ вѣ̀трецъ ни полѣ̀хва и разхла̀жда. Каза̀ха ни, че на̀близу има мандра. Опжтѝхме се ната̀м да се на̀пиемъ матанъ. Да ни запа̀зятъ отъ кучетата, на̀среща ни се впусна̀ха две момченца, засмѣ̀ни и приветливи.

— Има ли матанъ, мижовъ?

— Има, мижо*, има.

Вѣ̀веждатъ ни вж̀тре: тамъ намѣ̀рихъ стария мой познатъ Чяу̀ша, съ него̀ва братъ. Мандра̀та била селска, и сега тѣ̀мъ било редъ да зема̀тъ млѣ̀кото. Лю̀безно ни на̀гостиха тѣ̀ съ мандренски я̀дива.

*) Мижо ще рече на тѣ̀хенъ езикъ чичо.

Сега се спускаме къмъ Петково по голѣма стрѣмнина, прошарена съ дълбоки сипеи. Слиземе въ долината на не голѣма рѣка съ разстлана плитка вода, сега мѣтна. Отсрещани е селото, къмъ което води старински сводовъ мостъ, толкова извитъ и стрѣменъ, че жената на нашия другаръ С. се бои да го мине ездейки на муле. Бѣли кѣщи блестятъ приветно отдалече още. А отъ по-близу спиратъ погледа, наредъ съ сламенитѣ покриви на малки сгради, и тенекиени покриви като нѣщо леко и изящно.

И край селото и между кѣшитѣ градини съ царевица и фасулъ и ниви, по които зеленѣе избуялъ вече тютюнъ.

Влизаме въ пазарната улица. Тамъ сж събрани дузина дюкянчета на търговци и занаятчи. Тамъ е и училището (основно и про-

вечеръ на сжщата беседка. Дружината сега е по-голѣма. Доносятъ салата въ голѣма паница и вече не *хакове*, а голѣмо шише съ ракия. Шишето обикаля, пълни чашитѣ, изпразня се и пакъ отива да се напълни.

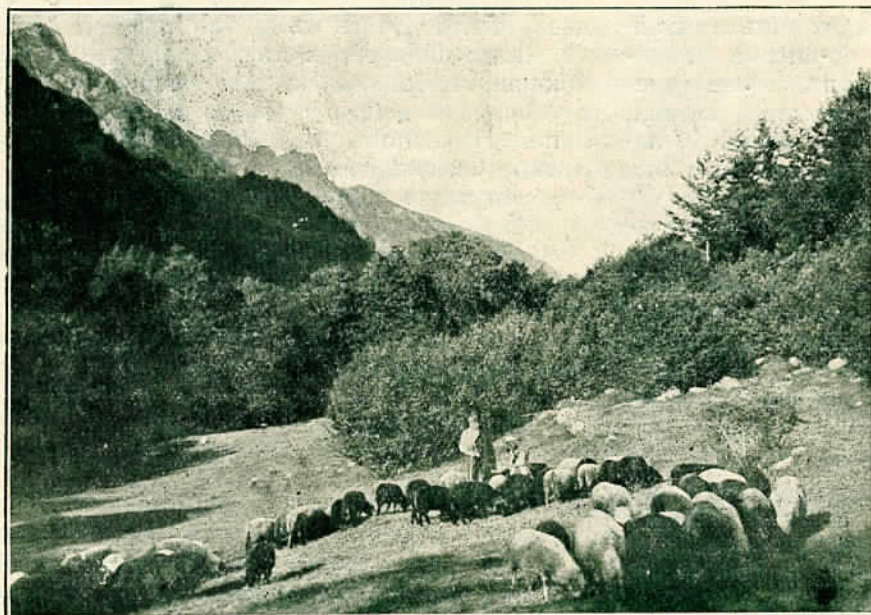
Но въздухътъ е тѣй прохладенъ и рѣката тѣй сладко шумоли, че ракията не тежи.

Заведоха ни на вечеря и спане у единъ отъ мѣстнитѣ първенци: въ голѣмо каменно здание съ дебели като на замъкъ стѣни. Измития дѣсченъ подъ лѣщи отъ чистота, и намъ е приятно въ новата кѣща.

Легнахъ, следъ вечерята, на широкъ миндеръ, постланъ съ меко кичено халище. Рѣката шуми и ме унася. Нѣколко часа хубавъ сънъ, и после свѣтло пробуждане. Тиха радостъ е въ душата. Утрото е винаги добро и весело, но тукъ, захвърленъ въ нѣкоя гѣнка

ка на обширна Родопа, какъ хубаво се чувствува то! Сутриненъ хладець, ясни слънчеви лѣщи, които сж изпълнили стаята, кристално чистъ въздухъ, който блести вънъ. Какъ сичко туй залѣга въ душата и я освежава.

И после, нощувашъ за пръвъ пѣтъ въ нова и хубава обстановка, въ едно село, което не ти пречи да се чувствувашъ въ самата природа, — толкова е близу тя до тебе; чувствувашъ прелестъта на новото и непознатото, защото предишното утро не си се пробудилъ пакъ тукъ и денятъ, който се начева, нѣма да ти повтори дълничното еднообразие

Надъ Рилския манастиръ

фот. С Костовъ

гимназия), здрава каменна сграда, а срещу него, подъ пѣтя, е читалището, недовършено още. Тукъ е и кооперацията Съгласие, която си има своя сграда съ фурна, манифактуренъ и бакалски магазинъ, кръчма и кафене. Тукъ сѣдаме и ние да си починемъ, вънъ, на беседка до нея.

Доносятъ ни превъзходна студена вода и ракия, която пада добре на умората и която, както изглежда, се доста поглѣща въ Петково. Тукъ сж на мода *хаковети* — сѣки си поржчва най-малко единъ *хако*, едно шишенце, и хака е мѣрквата, която показва, колко си изпилъ.

Прѣснахме се по селото, едни по работа, други по разходка, и пакъ се събрахме при-

на миналия денъ.

Тѣй бѣ и нѣкога, когато, дете, нощухъ у дѣдови въ Райково и когато шумътъ отъ вадата, отъ воденицата и отъ тепавицитѣ странно припѣваха и ме унасяха...

* * *

Карлуково се намира два километра по северъ, надъ сжщата рѣка, която иде отъ Имаретъ-дере и която тукъ тече въ единъ проломъ по-тѣсенъ, по-дълбокъ, по-дивъ и тайнственъ. Тамъ стигнахме по пладне. Селото се е припекло на слѣнце и дреме. Никакво движение, никакъв шумъ.

Искамъ да видя стария учителъ Шишмановъ. Бѣха ни казали, че най-лесно ще го

намѣримъ въ училището, дето прекарвалъ обикновено свободното си време. И наистина бѣ тамъ.

Той е прекаралъ токуречи цѣлия си животъ досега въ своето родно село Карлуково, съ изключение на една година може би, когато е билъ учителъ въ Устово. И винаги е билъ цененъ съветникъ и ръководителъ на млади и стари, на мъже и жени.

Нѣкога, въ турско време, една хайка срещу комитетски хора го бѣ принудила да мине границата и да иде въ Чепеларе. Повечето отъ ония, които бѣха забѣгнали тогава, останаха въ България. Но той не можа да стои дълго време тукъ: върна се пакъ въ своето родно село и оттогава, струва ми се, не се е мръдналъ оттамъ.

Като ония борове, които растатъ край неговото село и не могатъ да вирѣятъ на чужда почва, така и той, скромень синъ на бедна земя, не е могълъ да вирѣе другаде и винаги е предпочиталъ да живѣе скромно и да умре въ родния край отколкото посрѣдъ обилие въ чужда земя.

Направихме му, по родопски обичай, посещение въ къщи, отидохме и у стария свещеникъ Емануилъ, нѣкогашень архирейски намѣстникъ, и у неговия синъ учителъ.

Любезно ни изпратиха тѣ чакъ до подъ селото, а ний продължихме пѣтя си за Устово. Слѣзохме въ рѣката, минахме моста при бичкията и започнахме да възлизаме по опасна, каменлива и стрѣмна пѣтека. Не на едно мѣсто се изплашихъ да се не събори мулето, на което ездѣхъ отъ Петково, но жилавото добиче ловко измина сички опасни мѣста. Ала скоро навлѣзохме въ хубава борова гора, която покрива цѣлия Черень връхъ, по който се възкачваме, и тя ни възнагради за предишните безпокойства.

Горе на върха пакъ помашка мандра. Млѣкото е вече въ кацитѣ, *бъркатъ* го, но още не е избъркано, не е станало *матанъ* и ние сѣдаме на почивка, докато го избутатъ.

Почини си и ти, драги читателю, и чуй да ти разкажа за нашенскитѣ помаци, наричани тукъ отъ християнското население *ахряне*.

Обичамъ азъ тукашния българинъ-християнинъ, който се е наредилъ въ голѣми, спретнати и угледни села, който е създалъ известна култура въ тоя край. Бедната почва на неговата земя не е могла да го изхрани, и той е билъ принуденъ да търси прехрана съ занаяти и търговия далечъ отъ тукъ: по крайбрѣжието на Бѣло море, по островитѣ, въ Мала Азия, и още къде ли не. И оттамъ се е връщалъ съ скжтани жълти жълтици, правилъ си къща висока, земалъ си млада невѣста.

Но неговия гурбетликъ е траялъ само

презъ зимата, най-много до Петровдень, лѣтния Великдень за тукашното население, потържественъ и отъ възкресния празникъ. Че всички чедана тукашна Родопа сж се прибирали до тоя день, ни единъ не е оставалъ вънъ. И започвали веселби, хога и пѣсни, годежи и сватби съ ручещи гайди, докато мине Илиндень и дойдатъ богородични пости.

И пакъ започвали да се стѣгатъ за пѣтя. Като на гости сж идвали тукашнитѣ мъже въ своя хубавъ роденъ край, скоро пакъ да го оставятъ.

Обичамъ азъ тукашния българинъ за неговия мекъ нравъ, за неговата топла и чувствителна душа, за неговата обичъ къмъ родната земя.

Но не по-малко ми е свидно за ахрянина. Че той е най-вѣрното чедо на своята земя тукъ. Той се е задоволявалъ съ бѣднитѣ плодове, които му е давала родната земя, и подалечъ, отъ града, въ турско време Ксанти, а сега Станимака и Пловдивъ, не е отивалъ, и то за пазаръ само. И за това не е създалъ особно благосъстояние, като не броимъ отдѣлни деребеевци, и за това и ахрянскитѣ села сж повечето малки и неуредени.

Ахрянетѣ сж обработвали скудната почва на своята земя и съ много трудъ сж изкарвали отъ нея коравия залькъ хлѣбъ. Тѣ сж давали на българитѣ християне най-издържливитѣ работници, тѣ сж имъ орали нивитѣ, тѣ сж имъ косили ливадитѣ, тѣ сж имъ секли дървата. Но и по-румени сж тѣхнитѣ страни, по-крепки тѣхнитѣ мишци, по-често сж у тѣхъ очитѣ сини, славянски, и коситѣ руси. Повече доброта личи въ тѣхнитѣ простодушни погледи, и по-малко алчностъ раздира тѣхната душа. И безъ да сж посветени добре въ догмитѣ на своята религия, тѣ несъзнателно живѣятъ съ нейната философия: задоволяватъ се съ малко и не си създаватъ прѣкомѣрни грижи и мъжи за туй, което нѣматъ.

У тѣхъ е запазена най-добре старата българска душа, езика на нашитѣ прадѣди, тѣхното творчество, предания и обичаи. Звънливия гласъ на тѣхнитѣ жени като музика плѣни, тѣхната речъ е по-гѣвка, по-звучна, и тѣхната пѣсенъ по-мелодична и по-романтична. Пленителна е младата ахрянка съ своя строень станъ, съ своята лека походка, съ ситнитѣ плетеници на своята коса, спуснати изподъ навезено съ сѣрма! алено фесче, покрито съ сребърень тепеликъ, обшито съ дребни сребърни пари. И какъ хубаво се очертава бѣлото чело подъ това леко и гиздаво фесче. Тя не е стѣснена отъ своето облекло, както своята сестра християнка, и не превива отъ свѣнъ снага, когато ходи. Леката платнена дреха — антерия, разцепена отъ

страни, и позволява леко и свободно да се движи, красива като сърна.

Но пладне минава, и ние започваме да се спущаме пакъ надолу, по плещитѣ на Черния връхъ, къмъ Тикалското дефиле.

Вървимъ по сипеи, но гледката е тъй широка и разнообразна, че на душата става леко и хубаво, и очитѣ не могатъ да се нагледатъ на безбройнитѣ чуки и върхове, далечни и близки, и на шеметнитѣ пропасти между тѣхъ.

Влѣво се вижда частъ отъ селото Тикале, обградено отъ зелени ливади и ниви. Надѣсно въ кржгозора се е покатерило въ пазвата на високъ връхъ нѣкакво селце, Стража, и ясно се зеленѣятъ хубавитѣ склонове въ лжчитѣ на слънцето, което се е навело къмъ заникъ.

Стада пасатъ отсреща, звънци се чуватъ и ронятъ сладки звуци, едно подиръ друго въ бавна и унасеща мелодия.

Слѣзли сме въ Тикалската рѣка, ала сме още много високо надъ коритото на голѣмата рѣка долу и шосето. Сега водата е много малко, и ние свободно се движимъ по нейното корито, дълбоко и тѣсно, на нѣкои мѣста цѣло отъ скала, изгладена и излѣскавана отъ водитѣ на рѣката. И докато преди малко обзирахъ отъ високия връхъ толкова надалеко, сега сме изгубени сякашъ и затворени въ дълбокъ долъ. Тамъ бѣше красотата

далече и милваше очитѣ само, тукъ близу. Чувствувамъ, че природата ме е приютила въ своята пазва. Обгрѣща ме и гали въ своя мраморенъ дворецъ рѣката и сладко ми ромони съ своитѣ води.

Но скоро пакъ започваме да се катеримъ нагоре, та излазямъ надъ Долно-Влахово. Нова гледка се разкрива предъ насъ, по-малка, но тъй сжщо свидна и хубава.

Вече сме на края на селото. Край пѣтя ни спиратъ череши, които зрѣятъ по това време. Но изведнѣжъ погледваме отъ другата страна на пѣтя, и нѣщо странно ни поразява: долу чешма, и до нея две ахрянки съ кобилицы на рамо съ бакъри за вода сж застанали гърбомъ къмъ насъ и стоятъ неподвижно като войници, изправени мирно. Това сж предразсждѣцитѣ на една чужда религия, сковала въ тоя мигъ животѣ чеда на Родопа.

Продължаваме пѣтя презъ селото, толкова прѣснато, че не се чувствуваме отдѣлени отъ природата. Наоколо ливади и поженати ниви. Косачи въ привечеренъ хладъ сж размахали коси и леко пристѣпватъ и се движатъ, сякашъ танцуватъ.

Устовска гледка вече е предъ насъ: върха Петровица, посрѣдъ чиято гора се бѣлѣе гола лѣсната скала, която съмъ гледалъ нѣкога отъ Ширината, после и Устово.

Н. Вранчевъ

ДРУЖЕСТВЕНЪ ЖИВОТЪ

Съобщение на редакцията. — Помѣстената на 1 страница въ 5 брой репродукция на „Рупитѣ“ по технически причини излезе крайно несполучлива. Това се дължи преди всичко на лошо изработеното въ „Кооперативната цинкография“ клише, което далечъ не дава представа за оригинала.

Борба съ комаритѣ по Витоша. Макаръ че витошкитѣ комари не сж маларични, но все пакъ сж една неприятна напасть, която твърде много смущава спокойствието на излетничитѣ. При това тя е лесно отстранима стига да се взематъ необходимитѣ мѣрки. На Витоша борбата противъ комаритѣ е вече предприета подъ ржководството на проф. Д-ръ Ст. Консулѣвъ и резултатитѣ сж на лице. Първата реколта отъ тѣхъ е унищожена. Борбата ще продължи до пълното унищожение на тази напасть. Препоржчваме и на другаритѣ отъ провинцията да последватъ софийкия примѣръ.

Областна туристическа среща въ гр. Варна се е състояла на 1—3 май т. г. между дружественитѣ клонове Лѣсковецъ, Провадия, Русе, Търново, Шуменъ, Варна и въ присѣтствието на члена отъ Централното настоятелство г. П. Хаджиевъ. Въ свръзка съ срещата сж били уредени два излета: до Аладжа манастиръ на 1 май и до Девненскитѣ извори на 2 май. На конференцията на клоновитѣ делегати, състояла се на 3 май сж се разглеждали въпроситѣ за уреждане на туристически спални и лѣтни лагери по черноморското крайбрежие и за избирание мѣсто за

едно постоянно лѣтовище за туристи край морето. По тия въпроси конференцията е взела следната

Резолюция. — Следъ изслушване г. г. делегатитѣ на клоновитѣ: Шуменъ, Русе, Търново Лѣсковецъ, Провадия и Варна и представителя на Централното настоятелство по уредбата: 1) на временни туристически спални и лѣтни лагери по черноморското крайбрежие и 2) по избирание мѣсто за постоянно лѣтовище по сжщото крайбрежие, и следъ като взе предъ видъ предложението на Русенския клонъ „Приста“ да даде за временно използване една голѣма туртоазна палатка, обемаща 50 легла, и изказаното пожелание отъ страна на делегата на Централното настоятелство да даде своята материална поддръжка по уредбата на лѣтовището по черноморското крайбрежие, за набавяне материали (матраци, нарове и пр.), които да останатъ сетне за постоянното лѣтовище, р е ш и:

1) Възлага на Варненския клонъ да избере мѣсто въ околността на Варна (отъ Св. Константинъ до носъ Галата), дето ще бжде построена палатката, дадена отъ Русенския клонъ, и следъ като получи материалната поддръпка на Централното настоятелство и респективнитѣ клонове за нейното обзавеждане да пристѣпи къмъ уреждане на лагера отъ 1. VII. т. г., за което да се изработи правилникъ отъ сжщия клонъ и изпрати на Централното настоятелство и клоновитѣ за сведение.

2) а) Задължава клона да намери и се установи на определено мѣсто по черноморския край въ

Варненския район, за да се построи една постоянна сграда за лятни туристически колонии.

б) Съ строго определен план и място да се яви делегата на Варненския клон в предстоящия дружествен събор в гр. Самоков и поиска от него оформяване на решението на конференцията и едновременно съ туй да изнесе реферат за осветление на въпроса за лятните морски колонии, за която цел да се поиска от Централното настоятелство да бъде поставена точка по този въпрос в дневния ред на събора.

в) Изказва най-голяма благодарност на Русенския клон за предложената от сжция една голяма туртоазна палатка въ услуга на туристите от всички клонове за временния летен лагер по черноморското край-режие, и на Шуменския клон за обещанието да даде на разположение за устройване на сжция лагер сумата 2,000 лв., отпуснат му за подобна цел от Централното настоятелство.

Врачанският клон „Веслец“ от Б. Т. Д. е имал редовното си общо годишно събрание на 7 март т. г. Отъ отчета, който Настоятелството на клона е дало предъ събраието за дейността презъ изтеклата година личи живата заинтересованост и желание за работа на клоновите членове, които залъгатъ за издигането на клона на първо място между културните организации въ града. Това залъгане и заинтересованост позволяватъ да се подемe сериозно разрешаването на нколко задачи отъ организационенъ, делови и финансовъ характер, които следъ възобновяването на клона въ 1921 г. сж били постоянната негова грижа. Уредена е на първо място скромна клонова канцелария съ необходимия инвентаръ, която дава възможностъ за редовното събиране на Настоятелството и на клоновите членове и съдействува за тяхното опознаване съ дружествения животъ. На второ място е издействувано отъ общината отлуцането въ владение цѣлата мѣстност „Калето“ въ южната окрайнина на града, залесяването на което е една отъ главните грижи на клона. Петстотинъ квадратни метра отъ тая мѣстност клонътъ е получилъ въ собственост и турилъ тамъ началото за разрешаването на трета една своя задача — постройката на туристически домъ. Макаръ и условията да не сж били благоприятни за това и клонътъ да не е разполагалъ съ предварително групирани средства, той е успѣлъ да тури основитѣ на дома и да го изгради до терасата и верандитѣ, съ което е свършена близу половината отъ работата по постройката. Тоя успѣхъ на врачанските туристи убеждава гражданство и общество, че организацията имъ е една полжителна организация, която вдъхва доверие въ светли бжднини не само въ членоветѣ си, но и у всички ония, които стоятъ още вънъ отъ нея. Доказателство за това е масовото записване на частъ отъ съзнателните граждани за членове на клона и готовността на клоновите членове да се притекатъ всѣки моментъ въ помощъ на настоятелството. Съ това е турено началото за разрешението и на четвъртия важенъ и отъ сждбоносно значение за клона въпросъ: осигуряването редовни приходи, които да обезпечатъ правилното развитие на клона съ огледъ на нарастващите нужди и да гарантиратъ изпълнението на неговите задачи като културно-просветна организация.

Наредъ съ разрешението на горните задачи клонътъ е отпразнувалъ презъ изтеклата година своя двадесетъ и петъ годишенъ юбилей, като го е ознаменувалъ съ полагање основния камъкъ на своя туристически домъ въ деня на дружествения празникъ — 2 Августъ.

Въ началото на изтеклата година клонътъ е ималъ 130 члена, броятъ на които въ края на годината нараства на 230 напълно издължени редовни

члена, отъ които 166 мъже и 64 жени. Освенъ тѣхъ клонътъ има и 10 дарителни члена. Членоветѣ сж: чиновници 36, търговци 38, домакини 35, учители 33, адвокати 20, сждии 13, архитекти и инженери 11, аптекари 6, офицери 4, фотографи 4, лекари 2, агрономи 2, лесничей 1, и разни 25. Излетната дейностъ на клона презъ изтеклата година е била сравнително добра, макаръ и излетниятъ сезонъ да е започналъ късно поради априлските събития и обявеното военно положение въ страната. Направени сж всичко 13 излета, отъ които 5 едnodневни, 5 двудневни и 3 срещи съ други клонове. Всички излети сж били добре организирани и посещавани, както отъ членове, така и отъ гости. Дисциплината и редътъ въ излетитѣ сж били винаги едни отъ най-добрите и сж спечелили доверието на гражданството.

Презъ отчетната година клонътъ е уредилъ две вечеринки и една среща, всички добре посетени отъ членове и гости — граждани. Както вечеринките, така и излетитѣ и дейността на клона около постройката на туристическия домъ сж били и средства за пропаганда на туризма средъ гражданството. Наредъ сж тѣхъ сж били отпечатани и разпратени до видни граждани и учреждения специални писма съ обяснение на целта, която врачанските туристи преследватъ е залесяването и постройката на туристически домъ. Отпечатани сж и прѣснати въ продажба купони отъ по 2 лева или една тухла въ полза на фонда „Постройка на туристически домъ“, сжщо и картички съ фасадата на последния, които покрай пропагандата сж имали за целъ да събератъ и известни средства. Словесна пропаганда е била предприета въ мѣстните вестници, като съ редъ статии и дописки въ тѣхъ е изнесено макаръ и откъслечно всичко направено по залесяването и постройката на дома. Окржжниятъ читалищенъ съюзъ въ Враца е посветилъ целъ брой отъ своя органъ *Читалище* на туризма.

Финансовото положение на клона е сравнително добро. Срецу единъ приходъ по бюджета отъ 23,245 лв. той е разходвалъ 23,319 лева. По постройката на дома сж изразходвани 93,784 лв., които въ по-голямата частъ сж покрити, и оставатъ задължения на фонда 29,000 срещу една наличностъ 670 лв. Освенъ фонда за постройка на туристически домъ при клона сж учредени и „Излетенъ фондъ“ (наличностъ 1213 лв.) и „Сборенъ фондъ“ (наличностъ 500 лв.). Клонътъ членува въ Българската туристическа кооперация съ 10 дѣла. На 11 априль т.г. клонътъ съ съдействието на учащите се, на армията и на гражданството урежда отпразнуването деня на залесяването въ града. Събрано следъ отпускъ на черква на площада предъ съборната църква шествието начело съ воената музика, духовенството, членоветѣ на клона, разните организации, армията, учащите се и гражданството потегля въ стройни редове по новонаправения пътъ за *Калето* дето кокетно стърчатъ основитѣ на туристическия домъ. Очитѣ неволно се просълзаватъ, като гледа човекъ тая стройна върволица отъ деца до възрастни съ по една, две или три тухли въ ржце да се вие по набраздения съ дупки и фиданки лобъ на Калето. Къмъ 11 часа редко множество покрива зеуцигѣ зъбери и изкопи на Калето, дето духовенството отслужу водосветъ. Съ нколко кратки, но силни думи председателътъ на клона арх. Дограмаджиевъ подчерта голѣмото значение на тоя културенъ празникъ, следъ което граждани, учащи се и военни насидили борчета въ източната частъ на хълма и къмъ 12 1/2 ч. празненството се пренася на пл. Ботевъ въ града, дето подъ звучитѣ на военната и ученическата музика веселието е продължило до вечерта. Презъ всичкото време осемъ двойки съ касички сж обкичвили гърдитѣ на гражданитѣ съ зелени денти — красивата емблема на залесяването.

Търново-сейменският клонъ Марица отъ Б. Т. Д. е ималъ на 9 май т. г. редовното си общо събрание на членовете, на което клоновото настоятелство е дало отчетъ за дейността на клона презъ изтеклата 1925 година. От 30 члена въ началото на отчетната година сж били заличени отъ списъка поради нередовностъ 10, а сж записани нови 2, така че въ края на годината клонътъ брои 22 редовни и дейни члена. Презъ годината сж биле изпълнени 8 излета съ които 7 еднодневни и единъ тридневенъ до върха Аида въ Родопитъ. Въ излетитъ сж участвували общо 70 члена (33 мъже и 37 жени) и 16 гости (6 мъже и 10 жени), или средно по 11 души на излетъ. Клонътъ е участвувалъ съ 12 члена на областната туристическа среща въ Хасково. Въ областта на просветната дейностъ клонътъ е уредилъ само една кратка беседа на тема „Защо е необходима съзнателна дисциплина при излетитъ?“ държана отъ председателя на клона г. Ст. Теневъ. Списанието се получава отъ всички членове, съ изключение на членкитъ-съпруги на членове, а сжщо и отъ единъ външенъ абонатъ. Отъ юбилейния сборникъ „Туризмътъ въ България“ сж пласирани 2 екземпляра, а отъ албумчето „Пиринъ въ снимка“ 16 екземпляра.

Следъ приемане отчета на настоятелството събранието е решило изменението на чл. 28 отъ клоновия уставъ, който повеляваше общото годишно събрание да се състои на първия неделенъ день отъ м. май, въ смисълъ то да става на първия неделенъ день отъ м. февруари. Събранието е решило по-нататъкъ да се запише клонътъ за колективенъ членъ на Българската туристическа кооперация съ 5 дъла. Друго едно решение на събранието установява излетни такси за участвуващитъ въ клоновитъ излетни гости въ размеръ 10 лв. на лице за еднодневенъ излетъ и 20 лв. за излетъ отъ повече дни.

Събранието е избрало и ново настоятелство въ съставъ: председателъ: Н. Нейчевъ, подпредседателъ: Ст. Теневъ, секретаръ: Пенка Димитрова, касиеръ: Дълка Донкова и съветници: М. Поповъ и Ст. Вълевъ.

— На 7 априлъ т. г. председателътъ на клона г. Ст. Теневъ е челъ рефератъ на тема: „Физически, етически и висши духовни придобивки отъ туризма“ отъ който посетителитъ граждани и членове сж останали много доволни. Референтикътъ е завладялъ слушателитъ си съ своя пламенъ и размесенъ съ поетични изрази езикъ и е постигналъ напълно задачата си, да очертае ценнитъ дарове, които туриста получава при общуване съ природата.

Плевенскиятъ клонъ Кайлъшка долина отъ Б. Т. Д. е ималъ общо годишно събрание на членовете си на 21 февруари т. г., което е избрало ново настоятелство на клона въ съставъ: председателъ П. Караивановъ; подпредседателъ Илия Бърдаровъ; секретаръ Дим. Тошковъ; касиеръ Ан. Антоновъ; домакинъ библиотекаръ: Мар. Пановъ и съветници: Дим. Бърдаровъ, Борисъ Христовъ и Дим. Стефановъ. За контролна комисия: председателъ: Дим. Каракашевъ и членове: Пенка Николова и Коста Д. Грасевъ.

Дружеството е почнало да събира материали за постройката на туристическия домъ, и въроятнo къмъ 15 май ще се започне постройката, която ще бжде въ Скобелевия паркъ. Мѣстото е подарено отъ г-нъ Стоянъ Заимовъ. Дописникъ: М. Ташовъ.

Хасковскиятъ клонъ Аида отъ Б. Т. Д. тази пролѣтъ развива усилена дейностъ, както по залѣсането, така сжщо и въ излети. Отпуснатото на клоната отъ Общината мѣсто 14 декара е вече цѣлото залесено и грижитъ сж отправени въ подържане и

запазване на дръвчетата.

На 6 априлъ клонътъ е устроилъ съвмѣстно съ мѣстния клонъ „Клокотница“ отъ Ю. Т. С. члeтъ до върха „Аида“, презъ време на който сж маркирани два пжтя отъ Хасковскитъ минерални бани до върха.

По Великденъ сж се състояли два излета: единъ четиридневенъ до Бѣла Черква въ Родопитъ, посетенъ отъ 20 души членове и гости, и единъ тридневенъ до прочутата „Шейтанъ Кюприя“ на р. Арда съ 9 души членове.

Карловския клонъ Юмрукъ Чалъ отъ Б. Т. Д. е далъ на 27 мартъ своята втора вечеринка презъ тази година, която както и първата е била извънредно много добре посетена отъ Карловското гражданство. Подготвяното както и изпълнението на вечеринката, сж били предметъ на грижливо отнасяние отъ страна на театралната група при клона, вследствие на което тя е била изнесена съ небивалъ успѣхъ. Изпълнението на туристическия маршъ отъ струния оркестръ на квартируващата въ града 21 п. дружина е било изпроводено съ бурни и продължителни аплодimenti отъ публиката, която съ това е манифестирала своята симпатия къмъ успѣхитъ които туризма е постигналъ напоследъкъ у насъ, съ своята творческа дейностъ. Приходътъ отъ вечеринката който е билъ неочакванъ по своята голѣмина, е предназначенъ изключително за мебелирането на хижата „Юмрукъ Чалъ“, която ще се осветява презъ настъпващия летенъ сезонъ.

Дупнишкиятъ клонъ Рилски езера отъ Б. Т. Д., е ималъ общо годишно събрание на членовете си на 25 мартъ т. г., на което клоновото настоятелство е дало отчетъ за дейността на клона презъ изтеклата година, следъ което е избрано ново настоятелство въ съставъ: председателъ Дим. Войновъ, подпредседателъ Сп. Казаковъ, секретаръ Г. Николовъ, касиеръ: Г. Сакилариевъ, домакинъ С. Лалевъ, и съветници: Дим. Мирковъ, Тинка Христова и К. Джермански. Новото настоятелство се е заело да съживи умърлушения презъ последнитъ две три години клонъ и да го издигне на по-раншната висота, за каквато местнитъ природни условия особено благоприятствуватъ.

Разложкиятъ клонъ Пиринъ отъ Б. Т. Д. е отпразнувалъ на 7 априлъ т. г., Благовещене, тържествено годишнината отъ своето основаване, като е поставилъ началото на една хубава традиция и открилъ сезона на лѣтнитъ си излети. Рано сутринта съ лентички на гърдитъ членкитъ и членовете на клона потеглятъ съ песни отъ сборния пунктъ — площада предъ „Туристическа среща“ — за Изворитъ, местността, дето точно преди една година сж поставени основитъ на клона.

Тамъ другарътъ — туристъ поручикъ Стефановъ е казалъ нѣколко думи върху значението на тоя мѣстенъ туристически празникъ и задачитъ, които предстоятъ на клона да осъществи съ задружнитъ усилия на членовете си, като е апелиралъ за повече творчество, повече дела. Следъ него въ сжщия духъ е говорилъ касиерътъ на клона г. Тодоръ Ерсенъ п. Стояновъ. Следъ прочитането на нѣколко поздравителни телеграми е билъ изпенъ дружно туристическия маршъ. Деньтъ е прекаранъ въ истинско другарство и пълна задъшевностъ. Събрали сж били отъ излетниците около 600 лв. доброволни пожертвувания.

На връщане сж разгледани пещеритъ „Пропадналото“ и „Мечата дупка“. Вечерта изъ града е устроена манифестация отъ излетниците, които преди да се разотидатъ сж направили визита на дарителния членъ на клона, именника г. Благой Максимовъ.